Доповідь незалежної Міжнародної комісії ООН: Катування та сексуальне насильство як частина військової стратегії РФ

Читать на русском

Доповідь незалежної Міжнародної комісії ООН: Катування та сексуальне насильство як частина військової стратегії РФ

У нещодавній доповіді незалежної Міжнародної комісії ООН з розслідування подій в Україні було зроблено висновок, що Росія в Україні широко застосовує тортури, а також сексуальне та гендерне насильство.

Жорстокість цих форм насильства використовується для придушення опору та покарання цивільного населення окупованих територій, а також для військовополонених для підриву морального духу українських солдатів, зазначає *Голос Америки*.

Є також свідчення того, що це насильство щодо мирних жителів та військовополонених активно планувалося та заохочувалось як частина військової стратегії Росії, про що свідчать добре задокументовані приклади з Бучі та півночі Київської області, а також з окупованих територій.

Британський офіс міжнародного дослідницького центру Chatham house організував дискусію-конференцію правозахисників, представників громадськості активістів, а також експертів з різних аспектів цієї проблеми – для того, щоб обмінятися інформацією та координувати подальші дії.

Якими є головні висновки, що містяться в останній доповіді комісії ООН?

Факти тиску, з використанням насильства чи загроз насильства сексуального характеру, були зафіксовані багатьма міжнародними організаціями ще з анексії Криму та початку агресії на сході України у 2014 році. Проте брак їх розголосу та тривалість збору доказів призвели до того, що злочини, скоєні росіянами на території України, вже тоді залишилися безкарними, що, у свою чергу, на одностайну думку експертів, підштовхнуло Росію до їх повторення та посилення у 2022 році.

Комісія ООН з розслідування подій в Україні у своїй доповіді свідчить, що з моменту початку повномасштабного вторгнення російські військові «здійснювали пов'язане з конфліктом сексуальне насильство щодо українських жінок, чоловіків, дітей та людей похилого віку від 4 до 84 років»

«Двома основними контекстами скоєння злочинів цього типу є окупація, обшуки будинків російськими військовими, а також утримання під вартою, – наголошується в доповіді, – Не лише жінки та дівчата в Україні зазнали насильства з боку російських військових, а й цивільні чоловіки та військовополонені українські військовослужбовці також систематично зазнавали тортур із застосуванням сексуального насильства з боку російських загарбників».

Доповідь Комісії ООН також містить такі висновки:

- *«Використання Кремлем дегуманізаційної риторики щодо українців посилило… негативне ставлення російських військових до цивільного населення і посилило їх звірства»;*
- *«Росія не понесла відповідальності за інші передбачувані злочини, скоєні раніше в Грузії, Молдові … в Сирії, а також під час першої фази війни в Україні»;*
- *"Російські командувачі (ВС РФ) не дотримуються правил ведення сучасних військових дій".*

Про важливість та складність збору доказів військових злочинів сексуального характеру

Баронеса Армінка Геліч, член Палати лордів (Arminka Helic, Member, House of Lords), представник британської політичної еліти та один з активістів у запобіганні сексуальному насильству у військових конфліктах, розповіла про той внесок, який внесла Великобританія в особі її зовнішньополітичного відомства «у боротьбу з цим видом військових злочинів».

Британський політик переконана, що безкарність, віра в те, що їм не доведеться постати перед судом, підштовхує злочинців до нових злочинів.

«Я не думаю, що ми колись прийдемо до того, що це зло буде повністю викоренене, але якщо ми зможемо створити стримуючий фактор, показавши, що ті, хто замовив або вчинив злочин, заплатять за нього велику ціну, а ті, з ким так вчинили – не почуватимуться ізгоями після війни, – можна буде вважати, що ми виграли досить велику битву», – заявила вона.

Анна Сосонська , керівник відділу генеральної прокуратури України (Anna Sosonska, Head of CRSV unit, Office of the Prosecutor – General of Ukraine), яка займається збором інформації та розслідуваннями «злочинів із сексуальним насильством», розповіла, що тільки один її офіс «виявив 270 тяжких» злочинів, пов'язаних із насильством щодо жінок, чоловіків, цивільних та військовополонених».

«Ми усвідомлюємо, що справжня цифра може у кілька разів перевищувати офіційно зареєстровані, – наголосила вона, – тому що слід розуміти, що це ті, хто вижив, які добровільно готові співпрацювати з правоохоронними органами. Війна в Україні триває з 2014 року, і значну кількість територій досі окуповано.

Жертви фізично можуть бути на окупованій території, звідки вони не можуть вибратися і де немає українських силовиків чи міжнародних гуманітарних місій. У них поки що немає доступу до інтернету. Тому я можу припустити, що після кожної наступної хвилі контрнаступу та деокупації українських територій ми, на жаль, отримуватимемо багато нових повідомлень про сексуальне насильство.

Крім того, важко наважитися дати офіційні свідчення, якщо ви живете в районі, де все ще тривають агресивні бойові дії, а багато хто з тих, хто вижив, все ще перебувають у звільнених районах недалеко від лінії фронту. І існує постійний страх, що російські сили можуть повернутися чи якимось чином заберуть жертву чи її сім'ю. Якщо ви не впевнені у своїй безпеці, ви думаєте про те, як вижити та допомогти своїй сім'ї вижити. Зрештою, багато хто не хоче зайвий раз бути психологічно травмованим і доводити комусь очевидний факт, що те, що з ними сталося, сталося не з волі жертв, а проти їхньої волі».

За словами представника прокуратури, Україна зараз «набуває такого досвіду роботи з жертвами сексуального насильства, зокрема, такими злочинами, пов'язаними з дітьми, з якими раніше майже ніхто не стикався».

«Генеральна прокуратура успішно застосовує нові підходи, – додала вона, розповідаючи про конфіденційність та тонку психологічну роботу з жертвами, – Наша мета – покарати всіх, хто вчинив ці жахливі військові злочини. Однак, як юрист я вам скажу, і ви, напевно, знаєте, що довести "геноцид" як кримінальну справу в суді – це найскладніше завдання у світі. Необхідно аналізувати величезний масив інформації, складати різні тести, причому не лише про тяжкі, а й інші злочини, які вчинили російські сили, включаючи їхню тактику залякування сексуальним насильством українських жінок і дітей для підпорядкування населення на окупованих територіях».

Одна із співавторів доповіді про сексуальне насильство в умовах конфлікту в Україні, Емілі Прей , директор із гендерної політики New Lines Institute (Emily Prey, Director, Gender Policy Portfolio), зазначила, що «злочини із застосуванням сексуального насильства під час більшості війн зазвичай замовчуються».

Експерт розповіла, як «неохоче жінки в Україні поверталися до спогадів про пережите», коли російські «військові бандити змушували членів їхніх сімей дивитися, як їх гвалтують солдати», як їм «ставили таври на тілі через провину», як їх «тримали як сексуальних рабів», як вони «жили в антисанітарії та бруді, завагітнівши від солдатів».

Прей підтвердила, що, за її даними, ЗС РФ з 2014 року «використовували сексуальне насильство – як метод поневолення», як «метод війни», як «метод тортур для отримання незаконних зізнань» і як «метод покарання тих, хто провинився, особливо у випадках утримання під вартою".

Крім того, Прей розповіла про зібрані свідчення про те, як «ворожі комбатанти піддають сексуальному насильству і катуванням чоловіків різного віку за допомогою дерев'яних палиць і труб».

У доповіді Державного департаменту США, яка також процитувала Прей, зазначено, що «сексуальні тортури застосовувалися з метою знущання. У звіті йдеться про «тортури електричним струмом у галузі геніталій, погрози насильницького сексу».

Вона звернула увагу на те, що доповідач ООН з питань тортур заявив, що «російська інфраструктура тортур на окупованих територіях України не має спорадичного характеру, вона добре організована».

Прей також розповіла про «примусове роздягання догола», а також «загрози розправи над членами сім'ї на очах у приниженого».

«Чоловіки з більшою ймовірністю ставали жертвами сексуального насильства в центрах утримання під вартою, тоді як жінки переважно стали жертвами сексуального насильства на контрольно-пропускних пунктах і в місцях, які не були безпечними», – пояснила Прей.

Евеліна Охаб, юрист Інституту прав людини IBA (Ewelina Ochab, Programme Lawyer, IBA's Human Rights Institute), констатувала, що «після більшості злочинів із використанням сексуального насильства», за її словами, «було вбивство жертви».

За її даними, на кінець року кількість зниклих безвісти в Україні становила не менше 30 000. Водночас уряд України повідомляв, що «ще належить впізнати 10 000 тіл».

Неймовірно складним, за словами Охаб, виявляються випадки, коли чиїсь останки знайдені, визначити – що «супроводило смерті», і скільки, зрештою, «серед них опиниться жертв сексуального насильства».

Охаба стурбована тим, щоб привести українське законодавство відповідно до міжнародного для того, щоб «полегшити роботу зі справами, що стосуються військових злочинів, зокрема секуальського характеру, довівши їх до судових рішень».

Наскільки жорстоко російські загарбники поводяться з військовополоненими?

Даніела Белл, голова моніторингової місії ООН з прав людини в Україні (Danielle Bell, Head of Mission, UNHR Monitoring Mission in Ukraine), навела висновки, що ґрунтуються на більш ніж 2200 інтерв'ю, проведених її командою після повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році, серед яких 530 інтерв'ю з українськими військовополоненими та цивільними особами затриманими російськими силами чоловіками та жінками після того, як їх звільнили і вони благополучно повернулися до України.

За даними експерта, понад 90% опитаних українських військовополонених «зазнавали тортур, найчастіше щодня».

«Свідчення описують жорстокість, яку важко собі уявити, включаючи жорстоке побиття та сексуальне насильство, тривалі стресові становища, які часто призводили до фізичних порушень. Насильство також призводило до переломів кісток, вибивання зубів та у багатьох випадках до смерті. Крім фізичного насильства, військовополонені зазнавали душевних страждань та принижень. Охоронці позбавляли їх сну, піддавали впливу низьких температур, змушували зображати тварин та розігрувати принизливі сцени», – заявила Белл.

Наприклад, в одному з інтерв'ю, «колишній військовополонений зізнався, як його змусили стояти оголеним на морозі та декламувати строки російського державного гімну». Інший військовополонений «втратив половину своєї маси тіла із 120 кг до 60 кг».

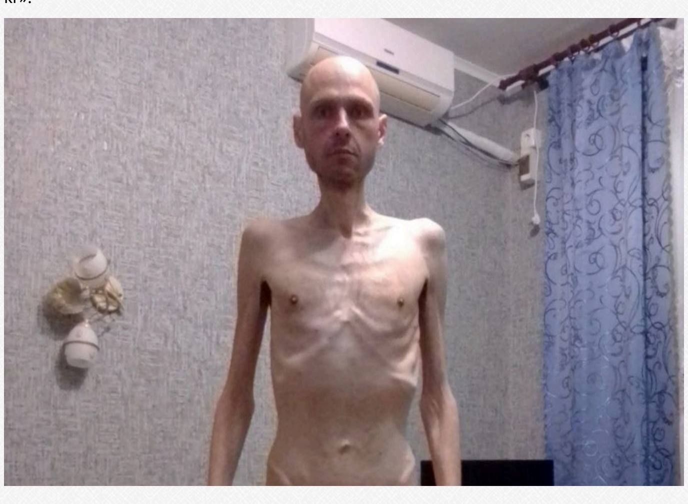

Володимир Цема-Бурсов військовослужбовець 56-ї окремої мотопіхотної бригади після полону втратив 57 кілограмів. фото: svoi.city

За словами експерта, цивільні особи, затримані російською владою за ймовірний опір окупації, «зазнають такого ж жорстокого поводження, що й військовополонені».

При цьому експерт зазначила, що «поводження української влади з російськими військовополоненими різко контрастує».

«Ми провели окремо 335 конфіденційних інтерв'ю з російськими військовополоненими, яке свідчило, що Україна дотримувалася гідних умов утримання, включаючи регулярне спілкування з членами сімей», – констатувала Белл.

Чи застосовує російська окупаційна влада каральні заходи проти місцевого населення?

Белл нагадала, що в розмові про військові злочини часто «не беруть до уваги ставлення тимчасової окупаційної влади до населення окупованих територій».

За даними аналітика, на початку окупації російські збройні сили «зробили масові довільні затримання цивільних осіб та використали силу для придушення мирних протестів та обмеження свободи слова та вираження думок», а також «підсилили спостереження, агресивні обшуки та грабежі будинків та підприємств».

«Доступ до незалежної інформації ключових українських інтернет-додатків було обмежено. Далі була ізоляція мешканців окупованих територій від їхніх сімей та українських представників. Жителі окупованої території живуть в обстановці страху та тривоги на тлі безкарності окупантів.

Російська влада незаконно здійснила фундаментальні зміни в суспільстві та його управлінні, що прямо заборонено міжнародними нормами в галузі прав людини та міжнародним гуманітарним правом, яке вимагає від держави, що окупує, поважати існуючі закони та інститути окупованої території, наскільки це можливо.

Ми також задокументували численні випадки залякування та насильства, які використовувалися для примусу представників ключових професій державного сектору до співпраці з окупаційною адміністрацією. Вони застосовували російські закони та системи до різних сфер життя, таких як охорона здоров'я, освіта, правосуддя, вибори, засоби масової інформації та адміністрація», – перерахувала злочини та правопорушення російської влади дослідник.

Вона також розповіла, як мешканців окупованих територій «змусили отримувати російські паспорти та присягати на вірність Російської Федерації».

Без російського паспорта мешканці окупованої території стикаються з дискримінацією у сфері працевлаштування, соціального забезпечення, свободи пересування та доступу до охорони здоров'я. Більше того, окупаційна влада посилює російську ідентичність, одночасно придушуючи українську ідентичність. Наприклад, немовлятам, народженим на окупованій території, видається російське свідоцтво про народження із зазначенням їхнього імені, з російським його написанням.

Школи на окупованій території повинні слідувати російській навчальній програмі, використовувати російську мову та викладати викривлену версію історії. Окупанти закрили онлайн-уроки за українською програмою, конфіскували українські книги та твори мистецтва, а також прибрали символи української культурної спадщини з громадських місць. Дітей від 6 до 18 років зараховують до мілітаристських загонів, які навчають російської мови та "патріотизму"», – заявила Даніела Белл.

Що Кремль збирається робити з тисячами викрадених і насильно переміщених дітей?

Дейм Мелінда Сіммонс, колишній посол Великобританії в Україні 2019–2023 років. (Dame Melinda Simmons, Former British Ambassador to Ukraine), припустила, що «вже під час цієї війни Кремль, ймовірно, цілком упевнений, що зрештою опиниться в конфлікті з Україною в якийсь момент у майбутньому».

Про це, вважає колишній дипломат, «свідчать дивні махінації з дітьми, викраденими з України в Росії».

«Посольство Великобританії в Києві було одним із тих, хто проводив енергійну кампанію проти викрадення дітей та жорстокого поводження з ними, а також з жінками та дівчатками, – розповіла Мелінда Сіммонс, – ми були єдиним посольством, яке проводило заходи щодо збору свідчень з цього приводу».

Активіст, а також незалежний режисер-документаліст, режисер фільму «Вкрадені діти України» – Шахіда Тулаганова, розповіла як російська влада оголосила про евакуацію дітей під приводом відпочинку у літні табори», хоча «було незрозуміло, які літні табори чи "табори релаксації" можна організувати восени, коли починається навчальний рік».

За її даними, у такий спосіб було вивезено від 3000 до 6000 українських дітей.

«Їх відвезли та сказали, що вони не повернуться додому. Їх шантажували, їм сказали, що вони нікому в Україні не потрібні, їм сказали, що всі їх покинуть, – свідчила Тулаганова, – дітям видавалися російські сім-картки і ніхто з керівництва табору, ніхто з влади регіону не зробив жодних спроб поговорити з їх родичами. Таким чином, Російська Федерація ніколи не сприяла поверненню жодного з дітей, яких вона забрала чи викрала. Залякування дітей були жахливими. Я розмовляла з однією дитиною на ім'я Костя, яка так боялася повертатися в Україну, навіть коли його сестра приїхала, щоб повернути її, бо в Росії йому сказали, що він зрадник і в Україні його вб'ють. Коли ця 14-річна дитина підійшла до українських прикордонників російсько-українського кордону – вона не могла говорити. Він справді думав, що цей український хлопець його пристрелить, і розслабився лише тоді, коли українські солдати сказали йому: Ласкаво просимо додому».

Тулаганова констатувала, що наразі повернуто лише 388 дітей, причому «велику частину дітей повернули в Україну волонтери».

«Діти повертаються дуже травмованими, бо, по-перше, вони справді відчували себе покинутими. Вони перебували в інформаційному вакуумі. Інша історія про дитину на ім'я Сергій, яку викрали. Його відвезли до дитячого будинку до школи-інтернату у Печорі. Він сказав мені, що його мати дала йому номер. Ніхто, ніхто не намагався зв'язатися із мамою.

Поки що волонтери не вистежили дитину. Вони бачили його у базі даних із усиновлення. Вони почали розшукувати його родичів в Україні і завдяки щасливому випадку знайшли маму. Мама це зробила та забрала дитину назад. Його вже мали взяти на виховання. За моїми даними, близько 19 500 дітей у Росії. Росія, звичайно, це заперечує», – із гіркотою розповіла Тулаганова, – Особливо важка ситуація з малолітніми з дитячих будинків».

За даними Тулаганової, «іноді директори дитячих будинків співпрацювали з окупантами та фактично відмовлялися від дітей».

Вона також переконана, що Росія «готовить вивезених українських дітей для фронту, оскільки особливо важко досягти отримання дітей із дитячих будинків, яким виповнилося 16-17 років».

Які міжнародні злочини розглядаються щодо поводження з військовополоненими та викрадення дітей?

Ааріф Абрахам , адвокат та засновник компанії Doughty Street International (Aarif Abraham, Founder, Accountability Unit and Barrister), нагадав, що за міжнародним правом «військові злочини – від тортур до незаконного утримання – переслідуються кримінально».

За його даними, Україна «мобілізувала величезний механізм для розслідування понад 110 000 військових злочинів», які розглядаються через українські внутрішні суди. Вони "збирають докази, ДНК, свідків, документи, відеозаписи". Далі їх буде передано до Міжнародного кримінального суду (МКС).

«Затримання злочинців, окрім тих, кого ми називаємо злочинцями низького рівня, та які є солдатами на місцях у межах територіальної юрисдикції України, ймовірно, буде утруднено. Глава держави, уряду чи міністр закордонних справ країни-агресора не мають наміру опинитися на території України. Отже, доводиться простежувати, наприклад, стрілянину на місці по всьому ланцюжку командування, і тому докази зв'язку часто дуже важко знайти», – пояснив він.

Однак, на думку міжнародного адвоката, оскільки цього року в усьому світі пройдуть близько 70 виборів, включаючи вибори в США, і після них «новообрані лідери займуться цим питанням, і, зрештою, найімовірніше, буде надано підтримку та фінансування зусиль України щодо забезпечення правосуддя щодо високопоставлених осіб».

«Реальна проблема тут у тому, що існують різні процесуальні перешкоди. Що якщо злочинця немає поруч, а на нього чекає суд і заочний розгляд, чи це буде справедливо? Так, наприклад, глави держав, глави урядів, міністри закордонних справ не можуть бути засуджені у внутрішніх закордонних судах. Деякі суди мають проблеми із так званими функціональними імунітетами. Мотивація злочинця не часто є значним критерієм для міжнародних злочинів, але плани і мотивація можуть вказувати на намір. Наприклад, коли справа доходить до насильницького переміщення людей, і особливо дітей – це може потрапити до категорії дуже тяжкого злочину – "геноциду"», – повідомив юрист.

Джерело: Голос Америки

Теги: Пытки | Сексуальное насилие | сексуальне насильство | насилля | Насилие | катування | Напад Росії на Україну | Война | Війна | Военные преступления | військові злочини | комісія ООН | комиссия ООН

Юлія Більченко
ВИПУСКОВИЙ РЕДАКТОР

12 лютого 2024 г., 14:06 | Переглядів: 2274 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Коментарі:

comments powered by Disqus